

EL COLTAN I LA GUERRA DEL CONGO

COMITÈ DE SOLIDARITAT
AMB ÀFRICA NEGRA

Madrid

«Coltan» és la combinació de dues paraules, que corresponen a dos minerals: la columbita i la tantalita, dels quals s'extreuen dos metalls més cobejats que l'or. Si tenim en compte que aquests metalls estan considerats altament estratègics i afegim que el 80% es troben a la República Democràtica del Congo, començarem a albirar per què hi ha una guerra en aquest país des del 2 d'agost de 1998, per què dos països africans, com Rwanda i Uganda, ocupen militarment part del territori congolès, i per què han mort ja més de dos milions de persones. El coltan és essencial per a les noves tecnologies, estacions espacials, naus tripulades que es llancen a l'espai i les armes més sofisticades.

Aquesta guerra constitueix la major injustícia, a escala planetària, que s'està cometent contra un Estat sobirà. En les últimes dècades la història ens ha portat tristos exemples d'assalt i fins d'ocupació militar d'un país independent. Iraq va envair Kuwait i els EUA va fer el mateix a Granada, encara que amb resultats distints. S'han bombardejat països, com Afganistan i Iraq, emparats en un dubtós suport de l'ONU. Però el que no s'havia fet, des de la invasió de països europeus per l'Alemanya de Hitler, era l'ocupació pura i dura d'un territori, per anihilar milers de ciutadans i explotar els recursos minerals del país ocupat. Això és el que està ocorrent a la RD del Congo. El que afegeix gravetat a aquesta pirateria és la passivitat de la comunitat internacional. Als qui ens dol tota opressió, ens esglaia aquest menyspreu a una parcel·la de la humanitat, doblement ultratjada.

Ja ningú pot ignorar que la guerra que pateix la RD del Congo té com a causa la depredació de metalls preciosos i recursos estratègics. Amb ells s'enriqueixen uns quants i es finança la pròpia guerra. Els culpables són molts. Segons un grup d'experts de l'ONU, que va elaborar un informe sobre la guerra en aquest país, l'Exèrcit Patriòtic Rwandès (APR) ha muntat una estructura *ad hoc* per supervisar l'activitat minera a Congo i facilitar els contactes amb els empresaris i clients occidentals. S'han

creat diverses empreses mixtes entre els negociadors europeus del coltan i membres de l'APR i del cercle de persones pròximes al president rwandès Paul Kagame.

Un milió de dòlars al mes

L'Exèrcit rwandès trasllada en camions el mineral a Kigali, capital de Rwanda, on és tractat a les instal·lacions de la *Sominwa* (Societat Minera de Rwanda), abans de ser exportat. Els últims destinataris són EUA, Alemanya, Holanda, Bèlgica i Kazakhstan. La companyia *Somigl* (Societat Minera dels Grans Llacs) té el monopoli en el sector; és una empresa mixta de tres societats: *Africom* (belga), *Promeco* (rwandesa) i *Cogecom* (sud-africana). Entrega 10 dòlars per cada quilo de coltan exportat al moviment rebel Reagrupació Congoleesa per a la Democràcia (RCD), que compta amb uns 40.000 soldats, ajudats per Rwanda. «Amb la venda de diamants -ha declarat el mateix Adolphe Onusumba, president de la RCD- guanyàvem uns 200.000 dòlars al mes. Amb el coltan arribem a guanyar més d'un milió de dòlars al mes».

La mestissa pakistaní-burundesa Azazi Gulamani Kulsum, una famosa contrabandista a la regió dels Grans Llacs, és la gestora de *Somigl*. Aquesta dona va començar la seva carrera a Bunia, venent tabac de contraban. Molt pròxima al dirigent hutu burundès Léonard Nyangoma, era considerada fa poc com el principal proveïdor d'armes als rebels rwandesos hutus. Avui, gràcies a la *Somigl*, treballa amb l'exèrcit rwandès, que en principi és a Kivu per perseguir els hutus.

A la zona controlada pels ugandesos -ha assenyalat la periodista Marina Rini després de visitar el nord-est de la RD de Congo- no hi ha monopoli. Assegura que a Butembo operen sis grans compradors estrangers, oficialment en competència entre ells. Els empleats estrangers, a banda d'un ugandès, són tots exsoviètics: russos o kazakhs potser. Sense revelar la seva identitat han confessat a Marina Rini: «Vivíem des de fa diversos anys a Sudàfrica i ara hem vingut a comerciar amb el coltan». A ells, els compra Kazakhstan. Informacions

reservades de l'ONU revelen que el tràfic l'organitza la filla del president kazakh, Nursultan Nazarbaev, a través de societats mixtes belgues. La filla de Nazarbaev casada amb Vassili Mette, director general d'Ulba, l'empresa kazakha que extreu i refina urani, coltan i altres minerals estratègics. Segons sembla, Salim Saleh, germà del president ugandès, Yoweri Museveni, no està al marge d'aquest negoci florent.

Companyies occidentals en l'explotació del coltan

Aquesta és, a grans trets, la subtil teranyina d'un negoci internacional que està alimentant una guerra en el cor d'Àfrica i empobrint els ciutadans d'un dels països més rics de la terra. Però hi ha més. L'IPIS (Servei d'Informació per a la Pau Internacional) ha realitzat un minuciós estudi sobre les vinculacions d'empreses occidentals amb el coltan i amb el finançament de la guerra en la RD del Congo.

Els documents reunits per aquesta organització estableixen que la companyia belga *Cogecom* srl ha estat un soci clau en el monopoli instaurat pels rebels congoleesos. Les transaccions entre *Somigl* i *Cogecom* van ser de 600.000 dòlars per a la RCD només en el mes de desembre del 2000. Altres transaccions semblants s'han fet entre *Somigl* i *Cogear*, una companyia amb una direcció fictícia a Bèlgica.

La investigació sobre les activitats del grup alemany *Masingiro GMBH* revela tres transaccions comercials realitzades entre juny i setembre del 2001 i que cobrien l'exportació de 75 tones de coltan. Les quantitats en joc fan pensar que el coltan exportat per la companyia alemanya procedeix d'estocs acumulats pel monopoli de la RCD (la *Somigl*). Aquest coltan ha estat enviat a Alemanya a través de l'aeroport d'Ostende i el port d'Anvers per les companyies de transport TMK (vinculada a la RCD), ABAC i NV Steinweg (Bèlgica). El coltan estava destinat sens dubte a la fàbrica de tractament de tantàl a les mans de HC *Starck*, filial de Bayer i líder mundial en la matèria.

L'home de negocis suís Chris Huber sembla jugar un paper primordial en el finançament de l'esforç de guerra de Rwanda. La investigació demostra que les seves companyies *Finmining* i *Raremet* compren el coltan de *Rwanda Metals*, una companyia que actua en nom de l'exèrcit rwandès i el revèn a la fàbrica de transformació Ulba a Kazakhstan. Se sap que hi ha transaccions entre *Finmining* i la companyia kazakha de nolis *Ulba Aviakompania/Irtysh Arregla* per a les trameses de coltan de Kigali a Kazakhstan. Chris Huber podria estar lligat a

Victor Bout, un conegut traficant d'armes, subministrador de diferents grups rebels i armats.

Eagle Wings Resources (EWR) és una joint-venture (empresa de risc compartit) entre l'americana *Trinitech* i l'holandesa *Chemi Pharmacie Holland*. El representant local d'EWR a Kigali és Alfred Rwigema, el cunyat del president Paul Kagame. L'informe de les Nacions Unides acusa el president rwandès de jugar un paper motor en l'explotació dels recursos naturals de la República Democràtica del Congo. La direcció d'EWR afirma haver rebutjat propostes comercials de *Grands Lacs Metals*, una altra companyia del coltan controlada per l'exèrcit rwandès.

Alcatel, *Compaq*, *Dell*, *Ericsson*, *HP*, *IBM*, *Lucent*, *Motorola*, *Nokia*, *Siemens* i altres companyies punteres utilitzen condensadors i altres components que contenen tantàl, així com les companyies que fabriquen aquests components com *AMD*, *AVX*, *Epcos*, *Hitachi*, *Intel*, *Kemet*, *NEC*.

Objectiu: dividir el Congo

Aquests negocis foscos són, en primera instància, els culpables d'una guerra no per oblidada menys dramàtica i vergonyosa. Amb un agreujant: es tem que sobre el mateix territori de la RD del Congo pesa l'amenaça de la divisió en diversos estats, la qual cosa facilitaria encara més l'explotació dels recursos. Ja ho va pressentir i va denunciar -i per això el va assassinar l'exèrcit rwandès- Christophe Munzihirwa, arquebisbe de Bukavu.

Més recentment, el bisbe congolès de Kamina, Jean-Anatole Kalala Kaseba, ha declarat: «Els que han creat aquesta situació poden posar-hi fi, especialment els EUA. L'ONU està allí, fins i tot en la meua diòcesi. Són observadors. Tenen un programa que no volen dir-nos. Van assegurar que venien per posar-se entre els bel·ligerants, però vénen a confirmar la partició del país. Haguéssim preferit que anessin a totes les ciutats, però no estan presents ni a Uganda ni a Rwanda. Tenim raons per creure que han estat enviats per les multinacionals. L'expresident de Botsuana Kett Masire -el mitjancer en el conflicte congolès- ha dit clarament que si fracassa el diàleg intercongolès, l'ONU prendrà novament el país en les seves mans. No és nou. Aquesta guerra ha estat provocada per això. L'ONU vol que fracassi el diàleg intercongolès per dirigir el país com un protectorat. Crec que l'ONU està avui al servei d'una gran potència i fa el que aquesta vol».

Això no és només un temor. Al març de 2002, el Govern de Rwanda, que ha convertit part de Kivu en una extensió del seu territori, es va apropiat de tots els serveis telefònics nacionals de Bukavu. □